

ความสำเร็จและความท้าทาย ในการควบคุมมาลาเรียในประเทศไทย

การดำเนินงานควบคุมมาลาเรียโดยมาตรการให้บริการตรวจและรักษาโดยเร็ว การควบคุมยุงพาหะ มีระบบเฝ้าระวัง สอบสวนโรค และมาตรฐานการรักษา รวมถึงระบบเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาอย่างเข้มแข็ง ทำให้อัตราป่วยและอัตราตายด้วยมาลาเรียลดลงอย่างต่อเนื่อง

> นายแพทย์ วิชัย สติมัย

ปัญหามาลาเรียในปัจจุบัน ส่วนใหญ่พบบริเวณจังหวัดชายแดน โดยเฉพาะ ชายแดนไทย-พม่า และ ไทย-กัมพูชา ปัญหาผู้ป่วยต่างชาติ และปัญหาประชากรย้ายถิ่น และประชาชนที่อยู่ห่างไกลสถานบริการสาธารณสุข และในจังหวัดภาคใต้ที่มีปัญหาความไม่สงบเท่านั้น

ความสำเร็จในการควบคุมป้องกันไข้มาลาเรีย ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

- ความครอบคลุมของมาลาเรียคลินิกในการให้บริการตรวจรักษา (มาลาเรียคลินิกจำนวน 526 แห่ง และ มาลาเรียคลินิกชุมชนภายใต้กองทุนโลกจำนวน 300 แห่ง) และโรงพยาบาลทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการตรวจรักษามาลาเรียโดยเร็วได้อย่างทั่วถึง อัตราป่วยและอัตราตายลดลงอย่างต่อเนื่องทุกปี อัตราป่วยต่อประชากรหนึ่งพันคน ในปีงบประมาณ 2550 เท่ากับ 0.57 อัตราตายด้วยมาลาเรียต่อประชากรหนึ่งแสนคนปี พ.ศ. 2549 เท่ากับ 0.18

- ไม่เพียงแต่มาตรการการควบคุมยุงพาหะ การตรวจรักษาโดยเร็วจะมีส่วนช่วยชะลอ การดื้อยาของเชื้อมาลาเรีย ประเทศไทยยังมีระบบการเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาและการศึกษาประสิทธิภาพยารักษามาลาเรียอย่างต่อเนื่อง โดยมีเครือข่ายในการเฝ้าระวังบริเวณชายแดนจำนวน 9 แห่งทั่วประเทศ

- การพัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรค มีการพัฒนาระบบเตือนภัยการระบาดเพื่อให้สามารถเตือนการระบาดมาลาเรียล่วงหน้า เพื่อให้มีการเตรียมพร้อมสามารถควบคุมโรค

ได้โดยเร็วและทันทั่วทั้งที่ ผ่านระบบ Internet นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาชุดตรวจหาเชื้อมาลาเรีย (Rapid Diagnostic Kit, THMBC) สำเร็จรูป นับว่าเป็นความก้าวหน้าด้านการตรวจวินิจฉัยมาลาเรียที่จะพัฒนาต่อไป

ความท้าทายในการควบคุมป้องกันมาลาเรีย

- แม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการควบคุมป้องกัน แต่ยังคงต้องอาศัยความร่วมมือในการดำเนินงานกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการแก้ปัญหา มาลาเรียชายแดน โดยเฉพาะปัญหาการเคลื่อนย้ายของประชากรในพื้นที่แพร่เชื้อมาลาเรีย

- ปัญหาการระบาดของมาลาเรีย จากความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้บริการควบคุมป้องกันมาลาเรียได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นมาตรการควบคุมป้องกันโรคมาลาเรีย โดยชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินงานจึงเป็นรูปแบบที่ควรพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสม กับพื้นที่ดังกล่าว

- เนื่องจากเชื้อมาลาเรียดื้อยา ยังคงเป็นปัญหาเร่งด่วน ประกอบกับปัญหาการระบาดของยาปลอมบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ระบบการเฝ้าระวังที่เข้มแข็งและต่อเนื่องจึงยังเป็นสิ่งจำเป็น

- การกระจายอำนาจเพื่อให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นมีบทบาทดำเนินงานป้องกันควบคุมมาลาเรียเป็นนโยบายที่สำคัญ ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะ ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมาลาเรีย จึงเป็นความท้าทายที่ต้องดำเนินงานควบคู่ไปกับการจัดทำมาตรฐานงานเพื่อให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง

- ปัญหาโลกร้อนมีผลกระทบให้ปัญหาโรคติดต่อ นำโดยแมลง โดยเฉพาะ โรคมาลาเรีย มีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงผลกระทบของปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูล สนับสนุนและหามาตรการในการรับมือต่อไป

